

ETHNOGRAPHY, ETHNOLOGY, ANTHROPOLOGY: THE INSTITUTIONAL AND JOURNALISTIC FRAMEWORK FROM 1945 TO 1989 REFLECTED IN OLTENIA

Maria-Magdalena Bratu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: This article discusses how ethnography, ethnology and anthropology were reconfigured and restructured institutionally at national level in the post-war socio-political context and how these changes were reflected in Oltenia between 1945 and 1989. Here, as in other regions of the country, institutions or branches promoting the new ideology were established following the Soviet model. Under their auspices, numerous folklore events (shows, competitions, festivals, parades, etc.) were organised and magazines and various other periodicals were printed, all of which were effective in achieving propaganda objectives. Through the messages they conveyed, even articles in the field of traditional culture cannot be disregarded from an ideological point of view.

Keywords: ethnology, folklore, institutions, communism, Oltenia

Introducere

Pentru partidele comuniste obediente față de Uniunea Sovietică, presa, cultura și educația s-au numărat printre cele mai eficiente instrumente de propagare a ideilor și doctrinelor, de influențare a gândirii și opiniilor populației, așadar de câștigare și consolidare a puterii. În consecință, toate mijloacele prin care au putut transmite mesaje – radio, TV, periodice și alte tipărituri, literatură, cinematografie, teatru, muzică, arte plastice, folclor, sistem educațional – au fost folosite în scopuri propagandistice. În societățile comuniste, propaganda a fost integrată în structurile partidului și ale statului, „fiind organizată sub forma unui aparat tentacular, cu ramificații în toate eșaloanele sociale”¹. Cât privește structurile de propagandă, acestea erau înființate, desigur, după model sovietic.

Și în România, după preluarea totală a puterii, partidul comunist a avut ca principale obiective să-și câștige și consolideze continuu supremația în toate domeniile de activitate. A făcut-o prin represiune și persuasiune, prima metodă „aplicată de Securitate, de Miliție și chiar de armată”, cealaltă, „folosind un vast aparat de propagandă și agitatori”². Instituționalizarea propagandei s-a realizat prin Secția Propagandă și Agitație de pe lângă Comitetul Central al Partidului Comunist (Muncitoresc) Român (înființată la 28 august 1944 și devenită din 1965 Direcția de Propagandă și Cultură, cu misiunea de a difuza „cultura de masă”), iar în provincie, prin filiale județene și apoi regionale. Organizarea acestora pe sectoare specifice unor domenii, ca învățământul de partid, cel public, agitația politică, presa și difuzarea ei, știința, cultura, chiar și sportul, demonstrează scopul final al aparatului de propagandă totalitară: persuasiune și manipulare a conștiinței indivizilor și formare a unei opinii publice controlabile.

Noua ideologie a impus înlăturarea vechilor elemente ale culturii burghezo-moșierești și a făcut loc unei culturi de tip nou, considerată superioară. Deși oficial se insista că aceasta era creată de masele muncitoare, „de fapt geneza și dezvoltarea ei erau vegheate și dictate în exclusivitate de conducerea partidului comunist, prin intermediul unui organ cuprins în structura Comitetului Central al PCR / PMR, Direcția (ulterior Secția) de Propagandă și Agitație”³, care a cunoscut mai multe denumiri și transformări până în 1989.

¹ Emilia Șercan, „Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă”, Ed. Polirom, Iași, 2015, p. 43

² Eugen Denize, „Propaganda comunistă în România (1848-1953)”, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 51

³ Cristian Vasile, „Literatura și artele în România comunistă. 1948-1953”, Ed. Humanitas, București, 2010, p. 29

Cultura și societatea în ansamblu s-au schimbat radical, fiind supuse la sancțiuni și interdicții de tot felul. Conducerea partidului comunist a acționat nu numai asupra instituțiilor și publicațiilor, ci și a personalităților culturale. Academia Română și universitățile au fost epurate, nu puțini intelectuali sfârșind în închisori. Vânatoarea de oameni s-a făcut simultan cu cea de cărți, lungi liste negre anunțând oficial eliminarea acestora din circulație. Literatura a trebuit să urmeze și ea modelul sovietic, promovând colectivizarea și clasa muncitoare. Eugen Negrici, care semnează una dintre cele mai bune sinteze de istorie a literaturii sub comunism, apreciază controlul asupra activității editoriale ca fiind obsesiv pentru autoritățile comuniste⁴. Nu scapă din vedere nici sectorul vieții artistice, reorientat către realismul socialist ca unică opțiune „estetică” și metodă de creație, nici sistemul de învățământ – ideologizat și reorganizat și el, limba rusă devenind obligatorie la școală. Politologul Ghiță Ionescu, autorul mai multor lucrări despre comunism, este de părere că Agipropul⁵ românesc a practicat una dintre cele mai drastice politici culturale din toată Europa de Est⁶.

Cultura populară ca instrument de propagandă

Cultura populară a fost și ea folosită intens și eficient de conducerea partidului comunist ca instrument propagandistic. Pentru un control sporit asupra ei, a fost făcută și în acest caz o reorganizare instituțională. „Cultura populară, folclorul, ca și etnologia au fost victime colaterale ale regimului politic instalat la sfârșitul războiului mondial. Domeniul nu era destinat abandonului. Dimpotrivă, cultura populară putea fi – și a fost – folosită intens ca instrument în susținerea propagandistică a noilor autorități. În partea a doua a erei comuniste, ea a fost destinată să dubleze arta cultă și chiar, pe cât posibil, să i se substituie”⁷, subliniază etnologul, antropologul și scriitorul Constantin Eretescu. Astfel, a avut loc reorientarea acelor manifestări care puteau răspunde adecvat cerințelor politice și, concomitent, au fost eliminate cele care nu slujeau acestui scop. Alterarea folclorului s-a produs în etape, iar presiunile exercitate asupra lui au fost directe, prin interdicții oficiale, și indirecte, manifestate îndeosebi prin intermediul presei, cu precădere al radioului.

Scriitorul Ioan T. Morar accentuează faptul că „omul nou” pe care partidul se străduia să îl „făurească” avea nevoie de sărbători noi: „Tradiția creștină trebuia înlocuită cu altceva, ceva înălțător, luminos, cu sărbători în care să se prindă în horă muncitori și țărani, împreună cu conducerea de partid și de stat. Hora era un fel de liturghie în aer liber a noii ideologii”⁸. Spectacolele de folclor – organizate sub formă de festival, paradă, concurs, demonstrație etc. – au reprezentat modalități de transmitere a mesajului ideologic, dar și de punere în circulație a „textelor” folclorice de tip nou, și au căpătat caracter de masă în perioada totalitaristă postbelică. Referindu-se la aceste creații, cu puternic caracter propagandistic, cercetătorul Anca Stere Remeta notează că „apăreau fie spontan, ca urmare a receptării și însușirii mesajului ideologic, fie erau scrise la comandă, în scopul prezentării lor la concursuri și festivaluri. Teme cu o încărcătură ideologică mare (cântarea Republicii, a Partidului, dragostea de patrie, munca în gospodăria colectivă etc.) restructurează discursul folcloric, adaptându-și chiar nivelul limbajului”⁹. Evenimentele folclorice de acest gen aveau caracter ostentativ și erau tipice pentru spațiul sovietic, „înlocuind în esență și chiar la nivel formal «sărbătorile» sau ceremoniile tradiționale”¹⁰.

---

⁴ Eugen Negrici, „Literatura română sub comunism”, Ed. Polirom, Iași, 2019, p. 31

⁵ n.n. – Termen format din alăturarea cuvintelor „agitație” și „propagandă”

⁶ Ghiță Ionescu, „Comunismul în România”, Ed. Litera, București, 1994, p. 208

⁷ Constantin Eretescu, „Știma apei. Studii de mitologie și folclor”, Ed. Spandugino, București, 2022, p. 294

⁸ Ioan T. Morar, „Fake news în Epoca de Aur”, Ed. Polirom, Iași, 2020, p. 63

⁹ Anca Stere Remeta, „Spectacolul de folclor”, în volumul „Etnologie românească (Tradiție. Cultură. Civilizație)”, coord. Sabina Ispas și Nicoleta Coatu, Ed. Academiei Române, București, 2018, p. 289

¹⁰ Andrada Fătu-Tutoveanu, „Presă, propagandă și construcție identitară”, în „Identități sociale, culturale, etnice și religioase în comunism” (coord.: Cosmin Budeancă, Florentin Olteanu), Ed. Polirom, Iași, 2015, pp. 207-208

O amploare deosebită a luat, în această perioadă, mișcarea artistică de amatori, ale cărei echipe erau îndrumate de căminele culturale, casele raionale de cultură, casele de creație populară și organizațiile sindicale. Se desfășurau concursuri de creație și culegere a folclorului și cântecelor muncitorești revoluționare, creații care urma să îmbogățească repertoriul formațiilor artistice de amatori. Prin astfel de concursuri „lua naștere o realitate «secundă» a culturii populare”, mai notează Anca Stere Remeta.

În primele două decenii de comunism, regimul „a încurajat atât cântarea corurilor patriotice, cât și producția, colectarea, studiul academic, promovarea și comercializarea muzicii folclorice”¹¹. La începutul anilor '70 a fost promulgată ideea protocronismului, care însemna influență străină minimă asupra dezvoltării culturale românești. Se accentua originalitatea acesteia, afirmându-se că etnologia și folclorul exprimau teme unice, care îi diferențiau pe români de popoarele vecine¹². Institutul de Dialectologie și Folclor, o ramură a Academiei de Științe Sociale și Politice, a fost însărcinat cu crearea unor noi forme folclorice și omogenizarea unor elemente prin eliminarea particularităților regionale, scrie profesorul de antropologie culturală David A. Kideckel¹³.

Este perioada în care s-a înființat concursul național de folclor „Cântarea României” (1976), în organizarea Consiliului Național al Culturii și Educației Socialiste, un departament al Ministerului Educației. Deschis tuturor categoriilor de creatori, instituțiilor specializate, formațiilor artistice de amatori și profesioniste, din zonele rurale și urbane, „festivalul oferă posibilitatea ca tot ce a fost și este valoros în tradiția fiecărui sat sau oraș să fie cunoscut și introdus în circuitul valorilor culturale ale epocii contemporane”¹⁴. Pe scena lui aveau loc întreceri la nivel local, regional și național, câștigătorii primind plachete, trofee ori doar recunoaștere. Cântecurile, dansurile și scenetele prezentate erau declarate exemple ale expresiei originalității și creativității poporului. Deși încă de la apariție a fost înțeles ca un atac direct la adresa artiștilor profesioniști, festivalul era dedicat de fapt revigorării culturii de masă și mișcării de amatori, în special din întreprinderi. Accentul era pus pe participarea publicului și pe implicarea activă și continuă, pentru a ocupa cât mai mult din așa-zisul timp liber și nu pe concurența cu arta profesionistă. Era destinat, așadar, „relegitimării regimului și legăturii lui cu muncitorimea industrială, în competiție cu noile forme de divertisment accesibil public sau privat”¹⁵.

Cadrul instituțional la nivel național

Trecerea la perioada postbelică este caracterizată de continuitatea elaborării studiilor în folcloristică și densitatea în evenimente care privesc procesul instituționalizării studiilor de cultură populară la noi în țară. Notabile ca repere ale instituționalizării folcloristicii românești sunt constituirea Consiliului Național de Cercetări Științifice, sub egida Academiei Române (ianuarie 1945) și crearea Comisiei de Folclor a Academiei Române, subordonată Secției Literare a Academiei. În iunie 1948, în contextul transformărilor socio-politice, Academia Română a devenit Academia Republicii Populare Române. Au fost înființate Institutului de Istorie Literară și Folclor, condus de George Călinescu (3 martie 1949), și Institutul de Folclor (6 aprilie 1949) – străduințele neîmplinite ale lui Constantin Brăiloiu fiind reluate și concretizate de apropiatul său colaborator Harry Brauner, acțiune ce a dus la reunirea, sub

¹¹ Marin Marian-Bălașa, „Muzicologii, etnologii, subiectivități, politici”, Ed. Muzicală, București, 2011, p. 258

¹² Valentin Butură, „Etnografia poporului român”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 6

¹³ David A. Kideckel, „Colectivism și singurătate în satele românești. Țara Oltului în perioada comunistă și în primii ani după Revoluție”, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 70

¹⁴ Ștefan Enache, Teodor Pleșa, „Zona etnografică Dolj”, Ed. Sport-Turism, București, 1982, p. 142

¹⁵ Iulia Popovici, „Profesioniști contra amatori: false narațiuni și mize politice despre «Cântarea României»”, în revista „Transilvania”, nr. 4/2004, p. 58, accesată online la <https://revistatransilvania.ro/profesionisti-contra-amatori-false-naratiuni-si-mize-politice-despre-cantarea-romaniei/>, în data de 17 martie 2025

aceeași autoritate instituțională, a celor trei arhive de folclor care fuseseră create în perioada 1927-1930.

Pentru a institui controlul asupra domeniului culturii populare s-au fondat alte instituții, iar purtător de cuvânt al noii ideologii a devenit Casa Centrală a Creației Populare. Înființată prin Hotărârea nr. 542/1953 a Consiliului de Miniștri al RPR, după modelul sovietic al Casei Unionale a Creației Populare „N.C. Krupskaja”, ea avea scopul de a organiza mișcarea artistică de amatori și de a impulsiona noua creație folclorică. Ceea ce a făcut curând, înființând filiale în fiecare județ și formații de dansuri, coruri și rapsozi în toate satele. Potrivit aceleiași Hotărâri, la 1 ianuarie 1954 urma să apară „Case ale creației populare în regiunea Hunedoara, Craiova, Iași și Regiunea Autonomă Maghiară (Tg. Mureș)”, iar până la sfârșitul anului 1955 Comitetele executive ale Sfatului Populare din celelalte regiuni să înființeze, „cu aprobarea Comitetului pentru Artă, Case de Creație Populară, care vor aparține Sfatului Populare respective, fiind îndrumate și controlate de Comitetul pentru Artă, prin Casa Centrală a Creației Populare”¹⁶.

Sensurile termenilor etnologie, etnografie, folclor continuă să se reconfigureze în această perioadă, în clarificarea conceptuală a domeniului științelor dedicate cercetării culturii populare apărând contribuții valoroase. Deși exista tendința discutării statutului antropologiei în relație cu aceste discipline, drumul lor separat a continuat până în 1954. În cadrul Institutului de Arheologie al Academiei R.P.R. a fost creat atunci un sector de cercetare etnografică, urmând modelul sovietic de încadrare a etnografiei în câmpul istoriei. La scurt timp, a fost mutat la Institutul de Istoria Artei și unit cu sectorul de artă populară. Acest moment din istoria instituționalizată a disciplinei a precedat crearea unei Comisii de Antropologie și Etnologie în cadrul Academiei R.S.R., care avea ca obiective apropierea disciplinelor social-istorice de antropologie, deschiderea antropologiei către cercetări multidisciplinare, integratoare și stabilirea de echipe multidisciplinare de cercetare de teren¹⁷. În 1963, sectorul de etnografie al Institutului de Arheologie s-a alăturat Institutului de Folclor, devenind Institutul de Etnografie și Folclor, cu obiectivul „cercetării complexe a creației populare” (din 1974, odată cu alipirea secției de fonetică și dialectologie: Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice). Tot în 1963, colectivul de antropologie de la Institutul de Endocrinologie a fost reorganizat și astfel s-a constituit Centrul de Cercetări Antropologice, în subordinea Academiei Române.

Cercetarea și publicațiile cu caracter științific

Distrugerea vechilor instituții și fondarea altora care să răspundă noilor realități sociale și politice, ca și acțiunea de purificare ideologică, au avut drept consecință renunțarea la profesie a unui mare număr de specialiști. Unii și-au încheiat cariera științifică după ce au fost excluse din sfera de cercetare superstițiile, descântecele, colindele, riturile funerare. Alții – de exemplu, Constantin Brăiloiu – au părăsit țara. Cum aria de interes a cercetării se limitase, „folcloriștii se vor dedica studiilor cu caracter istoric sau de evocare a personalităților, dar devin vizibile lucrările de îndrumare în vederea culegerii de folclor nou și muncitoresc, după modelul studiilor sovietice, și de considerare a creației poetice populare drept rezultat al luptei de clasă”¹⁸.

Cercetătorul Radu Toader opinează că acest context politic-ideologic a avut și efecte pozitive pentru studiile de ordin științific ale folcloristicii și etnografiei: „Editarea lucrărilor de specialitate a continuat, între ele apărând opere de certă ținută științifică, de ordin teoretic sau de recuperare și reeditare, uneori critică, a colecțiilor valoroase din epocile anterioare, ante-

¹⁶ Hotărârea nr. 542/1953 a Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române. Sursa: Arhiva Secției pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din cadrul Centrului Județean de Cultură și Artă Dolj

¹⁷ Alexandru Iorga, „Despre antropologie în România – o foarte scurtă istorie”, <https://antropedia.com/sfertulacademic/alexandru-iorga/>, accesat la 24 februarie 2025

¹⁸ Constantin Eretescu, op. cit., p. 306

sau interbelice, și s-a încurajat promovarea unor tineri talentați care vor deveni, în multe cazuri, specialiști de valoare în domeniile etnologice”¹⁹.

Încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial a marcat momentul încetării apariției majorității publicațiilor cu caracter științific, inclusiv a celor dedicate culturii populare. În anul 1945 era tipărit ultimul volum al Anuarului Arhivei de Folclor a Academiei Române. Revista „Sociologie Românească”, fondată în 1936 de Dimitrie Gusti, a fost desființată în 1946 (va fi reluată în 1990 sub auspiciile Asociației Române de Sociologie).

În „Bibliografia folclorului românesc. 1930-1955”, etnologul Ion Mușlea consemnează pentru anii 1944-1950 existența a 114 publicații care cuprind materiale cu conținut folcloric. Bibliografia anilor imediat următori, 1951-1955, indică doar 36 de titluri, dintre care trei publicații maghiare („Acta Ethnographica”, „Ethnographia”, „Foaia Ethnographica”) și doar una parțial de profil („Studii și cercetări de istorie literară și folclor”)²⁰.

Institutul de Istorie și Teorie Literară publică, din 1952, revista „Studii și cercetări de istorie literară și folclor” – cea dintâi care, după suprimarea publicațiilor din perioada anterioară, a inclus studii de literatură populară. Cei mai mulți dintre cercetătorii culturii populare s-au grupat însă în jurul „Revistei de folclor” (din 1963, „Revista de etnografie și folclor”), al cărei prim număr era tipărit în 1956.

Cadrul disciplinelor reflectat în Oltenia

Pornind de la cadrul instituțional și publicistic schițat mai sus, vom detalia în cele ce urmează felul în care acesta s-a reflectat în Oltenia în perioada comunistă. Obiectivul general este de a identifica structurile regionale cărora le revenea sarcina de a diriguia cultura populară. Desigur că, per ansamblu, județele Dolj, Olt, Gorj, Vâlcea și Mehedinți au urmat, în perioada 1945-1989, *trend*-ul general al practicilor de cultură populară adaptate / reinventate la nivel național. O particularitate o are însă județul Olt. Mai întâi, prin faptul că a fost afectat de reorganizarea politico-administrativă, preluând o parte din teritoriul județului Romanați, cu zona etnografică a acestuia. Mai apoi, pentru că, fiind locul natal al președintelui Nicolae Ceaușescu, viața cultural-artistică, industrializarea și procesul de urbanizare, ca și programul de sistematizare au fost accelerate aici.

Județul Dolj

Prin Decret de Stat, la 1 decembrie 1955 s-a înființat la Craiova Casa Regională a Creației Populare din Oltenia, instituție menită a îndruma și controla activitățile artistice de amatori, accentul punându-se atunci, ca și încă foarte mulți ani după aceea, pe ideea de cultură de masă. În subordinea Caselor Regionale de Creație Populară se aflau căminele culturale (la vremea respectivă existau și cămine culturale de cartier în fiecare oraș) și Casele Raionale de Cultură²¹. De-a lungul timpului, instituția a purtat și alte denumiri, ca Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă Dolj ori Centrul Creației Populare Dolj.

Un muzeu de etnografie în Craiova a fost înființat câțiva ani mai târziu. Încă din 1928 exista Muzeul Regional al Olteniei, cu secțiune etnografică. C.S. Nicolăescu-Plopșor, apreciat nu numai ca arheolog, ci și ca etnograf și folclorist, l-a condus în perioada 1939-1952 și a tipărit aici revista „Oltenia. Documente. Cercetări. Culegeri”, care și-a încetat apariția în 1945. În anul 1974 s-a reluat publicarea, sub titlul „Oltenia. Studii și Cercetări”, iar din 1980 s-a numit „Oltenia. Studii și Comunicări. Istorie-Etnografie. Științele Naturii”, cu apariție anuală până în 1986. În 1952, C.S. Nicolăescu-Plopșor a fost nevoit să se retragă de la conducerea muzeului, plecând la București. A revenit după aproape 14 ani la Craiova, unde a susținut existența unui

¹⁹ Radu Toader, „Repere istorice. Academia Română și studierea culturii populare”, în volumul „Etnologie românească”, coord. Sabina Ispas și Nicoleta Coatu, Ed. Academiei Române, București, 2018, p. 12

²⁰ Ion Mușlea, „Bibliografia folclorului românesc. 1930-1955”, Ed. Saeculum, București, 2003, pp. 196-197, 268

²¹ <https://www.traditiidoljene.ro/despre-noi/>, accesat la 25 februarie 2025

Centru de Istorie, Filologie și Etnografie, care era înființat la 29 decembrie 1965 prin hotărârea prezidiului Academiei Române și pe care l-a condus până când s-a stins din viață, la 30 mai 1968. În 1970, Centrul a trecut sub îndrumarea Academiei de Științe Sociale și Politice (A.S.S.P.), cu titulatura schimbată de Centrul de Științe Sociale²². În consecință, în structura sa au fost incluse noi domenii: economie, sociologie și filosofie. Din 1981, instituția a editat seria nouă a revistei „Arhivele Olteniei” (prima a apărut în perioada 1922-1943).

Numărul obiectelor deținute de Muzeul Regional al Olteniei a crescut an de an, astfel că la începutul lui 1956 s-a organizat, „într-o sală și coridorul din fața ei, începutul secției de etnografie, nou înființată în expunere, formată din covoare, costume oltenești bărbățești și femeiești, creștături în lemn și ceramică”²³. Pentru îmbogățirea colecțiilor s-au făcut cercetări etnografice în satele Româna, Corbeni și Oboga, iar în 1957 – în Hurez și Dăbuleni. Ca urmare a creșterii patrimoniului, în decembrie 1957 era înaintat un Memoriu pentru înființarea unui muzeu etnografic al Olteniei, în care se specifica: „Muzeul Olteniei posedă foarte mult material etnografic (4.000 obiecte), de mare valoare științifică și artistică, dar majoritatea pieselor, din lipsa spațiului, stau depozitate în lăzi”²⁴. Organizarea Secției de Etnografie a avut loc prin Decretul nr. 459/27 august 1964 al Comitetului de Stat al R.P.R., prin care Casa Băniei a fost predată muzeului în acest scop, iar expoziția permanentă a fost deschisă la 23 august 1967. După 1968, Muzeul Regional al Olteniei s-a numit Muzeul Olteniei Craiova.

Totodată, s-au făcut demersuri pentru înființarea unui muzeu în aer liber pe terenul înconjurător al Casei Băniei, cu construcții rurale originale aduse de pe teritoriul Olteniei. Argumente principale erau salvarea patrimoniului arhitectural existent și valorificarea lui. Proiectul a fost tergiversat ani buni și complet abandonat după cutremurul din 4 martie 1977. Expoziția permanentă de etnografie a fost atunci grav avariata și, după 15 luni de restaurare, a fost redeschisă la 28 mai 1978.

Pe 17 mai 1975, Secția de Etnografie a Muzeului Olteniei organiza prima ediție a manifestării Târgul meșterilor populari din Oltenia, la care au participat creatori cu ceramică, împletituri, instrumente muzicale, țesături, din Oboga, Horezu, Bărbățești, Terpezița, Vlădești, Căluș²⁵. Era primul dintr-o serie de târguri și expoziții care au avut loc în perioada comunistă, în care autoritățile încercau să sublinieze aspectele „pozitive” ale tradiției și ale „vieții rurale”. Meșteșugari din toată țara ofereau spre vânzare produse tradiționale de artizanat, iar vizitatorii aveau ocazia și să observe procesul de fabricație al diverselor obiecte. Acest tip de târguri a fost în general parte din politica de promovare a culturii populare ca simbol al „unității naționale” și al „tradițiilor autentice”.

Tot la Craiova, Comitetul pentru Cultură și Artă al Județului Dolj organiza, între 28 mai și 1 iunie 1969, prima ediție a Festivalului și concursului interpreților de muzică populară românească „Maria Tănase”, „în cinstea celei de-a XXV-a aniversări a eliberării patriei” și având ca scop „valorificarea folclorului inedit din țara noastră, stimularea și promovarea talentelor autentice interpretative din rîndul amatorilor”²⁶. O lucrare dedicată zonei etnografice Dolj, semnată de Ștefan Enache și Teodor Pleșa, menționează la data publicării (1982) existența și altor evenimente, precum Festivalul și concursul interjudețean „Cununa Rozelor”, de la Calafat, și Festivalul obiceiurilor laice de iarnă (la sfârșitul lunii decembrie), la care participau „formații de urători din satele județului, din școli, instituții, întreprinderi”. Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă organiza Festivalul ansamblurilor

²² <https://icsu.ro/istoric/>, accesat la data de 5 martie 2025

²³ Otilia Gherghel, „Centenar Muzeul Olteniei”, Ed. Antheo, Craiova, 2015, p. 138

²⁴ Idem

²⁵ Ilie Constantinescu, „Cronica principalelor acțiuni științifice și cultural-educative”, în „Oltenia, Studii și Comunicări. Istorie, Etnografie, Științele Naturii”, vol. II, p. 409

²⁶ <https://mariatanase.ro/estivalul-concurs-national-al-interpretilor-cantecului-popular-romanesc-maria-tanase-editia-i-28-mai-01-iunie-1969/>, accesat la 25 februarie 2025

folclorice și al rapsozilor din județul Dolj (anual, în iunie) și Săptămâna artei populare doljene, care consta în expoziții de artă populară în orașele Craiova, Băilești, Calafat, Segarcea și Filiași.

În broșura „Din viața artistică a Doljului”, editată în 1969 de Comitetul pentru Cultură și Artă al Județului Dolj, se menționează că „efervescența vieții artistice a Doljului este susținută de cele 297 formații artistice cuprinzând peste 3.500 de membri la care se mai adaugă și cei peste 400 soliști vocali, instrumentiști și dansatori”²⁷. Numărul foarte mare de formații artistice și interpreți amatori pe care îi va avea județul în perioada de după înființarea Casei Regionale a Creației Populare reiese din mențiunile privind participarea la Festivalul „Cântarea României”. La ediția din 1979, de exemplu, din Dolj au concurat 2.764 formații artistice cu 65.294 interpreți, 912 cercuri de creație cu 11.594 membri²⁸, care au obținut 113 premii și mențiuni.

Județul Olt / Romanați

Prima instituție care a teaurizat cultura tradițională a zonei a fost Muzeul Raional Slatina, inaugurat la 1 mai 1952²⁹. Cu exact un an înainte, Comitetul pentru Așezăminte Culturale, respectiv Serviciul Muzeu și Monumente aducea la cunoștință Secției Culturale a Sfatului Popular al Raionului Argeș faptul că „directorul Muzeului Olteniei, Nicolaescu Ploșor a fost delegat să cerceteze la fața locului situația colecțiilor cât și a înființării unui muzeu în orașul Slatina”. Odată cu reîmpărțirea țării pe județe, din 1968, a devenit Muzeul Județean Olt.

Reorganizarea administrativ-teritorială a adus o situație particulară în această zonă. Unele județe nu au fost reînființate, iar printre acestea s-a aflat și Romanați. Cea mai mare parte din teritoriul său a fost trecut la județul Olt, peste partea de sud-vest s-a întins Doljul, iar comuna Izlaz, din sud-est, a revenit județului Teleorman. Cercetătorii sunt de părere că frecvența reconfigurărilor administrativ-teritoriale ale României în perioada postbelică – în anii 1950, 1952, 1960, 1968 și 1981 – „a avut darul de a aduce confuzie în mentalul colectiv, de a bulversa încadrarea spațial-geografică a studiilor de cultură populară”³⁰.

Secției de Istorie create în 1952 la Muzeul Județean Olt i s-a adăugat în 1970 Secția de Etnografie – rod al colaborării cu Muzeul de Artă Populară al R.S.R. din București, care a întreprins cercetări în vederea achiziționării de piese de artă populară³¹. În 1985, în plină perioadă de accentuare a cultului personalității și a dictaturii ceaușiste, a fost însă dezafectată pentru a face loc unei expoziții dedicate „Epocii Nicolae Ceaușescu”. Aceasta „se dorea a servi drept model tuturor instituțiilor muzeale din țară pentru organizarea lor tematică. (...) Directivele politico-ideologice și indicațiile forurilor superioare au transformat muzeul slătinean într-o instituție etalon a epocii comuniste în care cultul personalității se regăsea din plin, în care expoziția de bază reflecta o viziune originală asupra trecutului, standardizată în muzeele românești, în care istoria locală trebuia integrată «Istoriei Patriei și Partidului unic»”³². O eficiență reorganizare instituțională a făcut ca, în 1975, de exemplu, în județul Olt să existe 5 case orășenești de cultură, 157 cămine culturale în care activau peste 598 de formații artistice, 101 biblioteci comunale și orășenești, 266 de biblioteci școlare și 144 de cinematografe

²⁷ „Din viața artistică a Doljului”, broșură a Comitetului pentru Cultură și Artă al Județului Dolj, august 1969, p. 2. Sursa: Arhiva Secției pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din cadrul Centrului Județean de Cultură și Artă Dolj

²⁸ Ștefan Enache, Teodor Pleșa, op.cit., p. 143

²⁹ <https://www.mjolt.ro/muzeul-olt/articole/despre-noi>, accesat la 11 martie 2025

³⁰ Radu Toader, „Repere istorice. Academia Română și Studiul Culturii Populare”, în volumul „Etnologie românească”, coord. Sabina Ispas și Nicoleta Coatu, Ed. Academiei Române, București, 2018, pp. 13-14

³¹ Sabin Lungoci, „Scurt istoric al Muzeului Județean Olt”, în revista „Buridava. Studii și materiale”, editată de Muzeul Județean „Aurelian Sacerdoțeanu”, Râmnicu Vâlcea, nr. XVI/2022, p. 200, <https://biblioteca-digitala.ro/?volum=23669-buridava-studii-si-materiale-buridava--xvi-2022>, accesată online la 11 martie 2025

³² „Truda «facerii» unui muzeu. Cum a fost desființată Etnografia pentru o expoziție permanentă dedicată «Epocii Nicolae Ceaușescu»”, <https://adevarul.ro/stiri-locale/slatina/truda-facerii-unui-muzeu-cum-a-fost-desfiintata-2167271.html>, accesat la 11 martie 2025

orășenești și sătești³³. „Muzee sătești bine organizate și cu documente arheologice și etnografice valoroase” se aflau amenajate la Orlea, Vădastra și Stoicânești. În 1969 la Slatina a fost înființat Ansamblul Profesionist pentru Promovarea Culturii Tradiționale „Doina Oltului”, având ca obiectiv valorificarea creației tradiționale autentice din Țara Oltului de Jos. Tot în 1969 s-a luat hotărârea ca, anual, în Săptămâna Rusaliilor, să se desfășoare Festivalul-concurs interjudețean „Călușul Românesc”, cu primele nouă ediții la Slatina, iar din anul 1978, la Caracal³⁴.

Fiind localitatea în care s-a născut Nicolae Ceaușescu, Scornicești a cunoscut o transformare forțată în perioada comunistă, devenind rapid, dintr-un mic sat, cu ocupație predominant agrară, un adevărat orașel, cu câteva fabrici și un cartier de blocuri. Din aceleași considerente, industrializarea și procesul de urbanizare, sistematizarea, programele cultural-educative au fost și ele mai accelerate în județul Olt. Ansamblul folcloric „Călușul” din Scornicești a devenit emblematic: „(...) în ultimii cincisprezece ani, a dus faima acestui dans pe toate meridianele globului, obținând numeroase premii și medalii (...)”³⁵.

Județul Gorj

La instaurarea regimului comunist, zona Gorjului era deja recunoscută pentru bogăția folclorică și, în general, pentru păstrarea culturii populare. La 3 august 1930, etnomuzicologul Constantin Brăiloiu înregistra pentru prima dată pe fonograf cântece gorjenești, în localitatea Runcu. „Până la 2 octombrie 1943, împreună cu discipolii săi de la Arhiva de folclor a Societății Compozitorilor Români au înregistrat în deplasările lor prin Gorj 1889 de melodii, în 77 de localități”³⁶. Așadar, când în plan cultural-artistic toate activitățile au început să fie supravegheate de regimul polițienesc, printre primii vizați au fost lăutarii: „În perioada 1944-1949, de schimbări politice și ideologice, s-a constatat o reconsiderare a repertoriului lăutarilor, renunțându-se la unele balade și la cântecele dedicate boierilor, dar promovându-se altele, concomitent cu crearea folclorului nou, ideologizat”³⁷.

În 1949 s-a constituit Orchestra Populară „Taraful Gorjului”, care la 22 februarie 1960 a căpătat personalitate juridică, activând pe lângă Secția de învățământ și cultură a Comitetului provizoriu al județului Gorj. Orchestra a avut o bogată activitate în perioada care a urmat, împreună cu ea cântând și artista Maria Tănase. În martie 1968 „Taraful Gorjului” a devenit Orchestra profesionistă „Doina Gorjului”.

Casa Creației Populare Gorj a fost înființată la 1 martie 1968; din 1971 s-a numit Centrul Județean al Creației Populare Gorj, iar din 1980, Centrul de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă Gorj. A fost instituția care – la fel ca toate cele similare din țară – a avut rol central în organizarea, sprijinirea și dezvoltarea activităților culturale, prin promovarea tradițiilor și încurajarea unei culturi de masă în conformitate cu principiile regimului comunist.

În lucrarea despre cultura Gorjului din secolul XX, istoricul Vasile Arimia, făcând referire într-un capitol distinct la activitatea cultural-educativă după Al Doilea Război Mondial, menționează „rețeaua de instituții, organe și organizații” care au funcționat în Gorj. Așa sunt casele de cultură, care au apărut în această perioadă în fiecare oraș, iar în mediul rural, căminele culturale: „În penultimul deceniu al secolului al XX-lea, numărul căminelor culturale din județul Gorj se ridică la 162, din care 64 erau cămine culturale de centru, toate dispunând de

³³ Petre V. Coteș, Veselina Urucu, „Județul Olt”, volum în seria „Județele patriei” editată sub egida Institutului de Geografie, Ed. Academiei R.S.R., București, 1975, p. 94

³⁴ <https://www.cnipcaracal.ro/index.php?page=festivalul-international-de-folclor-national-calusul-romanesc>, accesat la 11 martie 2025

³⁵ Georgeta Stoica, Rada Ilie, „Zona etnografică Olt”, Ed. Sport-Turism, București, 1986, p. 103

³⁶ Vasile Arimia, „Gorjul cultural. Secolul XX (1910-1990)”, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu Jiu, 2009, p. 193

³⁷ Al. Doru Șerban, „Din Gorj. Articole, studii, cercetări”, Ed. Măiastra, Târgu Jiu, 2008, p. 407

săli corespunzătoare și aparatură modernă”³⁸. Tot în această perioadă s-a urmărit crearea unor formații artistice ale tineretului, „mai ales a unor tarafuri de muzică populară care să sprijine aceste activități specifice tineretului, constituirea unor cercuri de artizanat și cercuri ale tinerelor gospodine, cercuri ale tinerilor culegători de folclor, organizarea de șezători, clăci și excursii”³⁹.

Deși patrimoniul etnografic al zonei a început să fie valorificat de Alexandru Ștefulescu, care fonda la 16 iulie 1894 Muzeul Gorjului, abia din 1975 expozițiile au fost organizate pe baze științifice. Obiectele de etnografie au fost mutate în localitatea Curtișoara, lângă Târgu Jiu, unde s-a constituit Muzeul Arhitecturii Populare din Gorj. Amenajarea lui a început în 1966, în aer liber, cuprinzând monumente de arhitectură și tehnică populară din Gorj, iar inaugurarea a avut loc în 1975. În anul 1977 se deschidea și Muzeul Sătesc de Istorie și Etnografie din Lelești.

Județul Vâlcea

Mecanismele regimului comunist s-au pus în mișcare rapid și în Vâlcea: în efortul de imitare a modelului sovietic, s-a adoptat reforma administrativă⁴⁰, au fost reorganizate vechile instituții ori înființate altele noi. Așa este, în anii 1949-1950, Muzeul Regional Râmnicu Vâlcea, transformat în anul 1955 în Muzeul Raional Rm. Vâlcea, iar din 1968 devenind Muzeul Județean Vâlcea. În structura lui era inclus și Muzeul Satului Vâlcean – muzeu etnografic în aer liber aflat pe Valea Oltului, în comuna Bujoreni, înființat în 1969 și inaugurat la 4 august 1974, sub numele Muzeul Arhitecturii Populare Vâlcene de la Bujoreni. Instituția și-a conturat profilul tematic sub forma unui sat-muzeu, menit să reconstituie pe o suprafață de 8 hectare imaginea funcțională a unei așezări rurale tradiționale, cu toate instituțiile sale social-culturale. Prin Decizia nr. 53/8 martie 1968 a Comitetului executiv al Consiliului Popular Județean Provizoriu Vâlcea, „se înființează începând cu data de 1 martie 1968 Casa Creației Populare a județului Vâlcea, cu sediul în orașul Râmnicu Vâlcea, ca unitate subordonată Comitetului pentru Cultură și Artă, care asigură întocmirea și execuția planului, unitate care are în atribuțiile sale îndrumarea metodică artistică, valorificarea folclorului și a tradițiilor pe teritoriul județului”⁴¹. În același an, instituția a sprijinit o cercetare de folclor în Țara Loviștei, în principal la Boișoara, realizată de un colectiv științific de la Institutul de Etnografie și Folclor al Universității din București, condus de prof. dr. Mihai Pop, director. Rezultatele au fost valorificate în volumul „Folclor din Țara Loviștei (Boișoara)”, publicat în 1970, care cuprinde studii și piese folclorice.

La 9 februarie 1969, în temeiul Dispoziției nr. 190 a Comitetului județean pentru cultură și artă Vâlcea, s-a constituit Asociația Folcloriștilor Vâlceni – prima organizație de profil din țară după 1968, care activa în colaborare cu Filiala locală a Societății de Științe Filologice și sub îndrumarea Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei R.S.R. Ca obiective avea „cercetarea complexă și sincretică a etnografiei și creației artistice populare tradiționale și actuale din Vâlcea; formarea unei pleiade de cercetători prin pregătirea metodică a colectivelor de lucru angajate în cercetarea concretă; constituirea Arhivei folclorice a Vâlcii; valorificarea cercetărilor prin culegeri, studii, monografii, albume; aportul esențial la preluarea creatoare a valorilor artistice tradiționale în cadrul vieții cultural-artistice moderne”⁴². Asociația era

³⁸ Vasile Arimia, op.cit.

³⁹ „Gazeta Gorjului”, anul I, nr. 8 din 13 aprilie 1968, pp. 5-6, apud Vasile Arimia, op.cit., pp. 194-195

⁴⁰ n.n. – Prin Legea nr. 5/6 septembrie 1950, județul Vâlcea devine regiunea Vâlcea. Prin Decretul 331/1952 a fost modificată Legea nr. 5/1950 astfel încât, prin comasare, numărul de regiuni a fost redus Astfel, s-a înființat regiunea Pitești, care a înglobat și o mare parte din teritoriul actualului județ Vâlcea, care a rămas atunci raion. După septembrie 1952 a fost arondat regiunii Craiova (ulterior Oltenia), de care a aparținut până în 1968

⁴¹ Gheorghe Deaconu, „Patrimoniul documentar al culturii tradiționale din Vâlcea. 1968-2008”, Ed. Patrimoniul, Râmnicu Vâlcea, 2008, p.189

⁴² Idem

organizată în două colective de specialitate – de folclor și de etnografie și artă populară, iar membru putea deveni „oricine s-a ocupat și se ocupă cu culegerea, cercetarea și valorificarea creației artistice populare din Vâlcea, prezentând, anual, minimum o comunicare”. De la 15 martie 1981 și-a schimbat numele în Asociația Folcloriștilor și Etnografilor Vâlceeni.

Între numeroasele ansambluri folclorice înființate în această perioadă se distinge „Doina Oltului”, din Călimănești, constituit în primăvara anului 1969 în cadrul Casei de Cultură Călimănești, cu sprijinul Centrului Creației Populare Vâlcea. Manifestări de gen au avut loc în mai toate localitățile județului (Vaideeni, Govora, Olănești, Călimănești, Drăgășani ș.a.), de la hore sătești, spectacole, expoziții și concursuri artistice ale formațiilor muzicale și coregrafice de amatori la festivaluri, reuniuni ale creatorilor populari și târguri. Festivalul de Folclor „Cântecele Oltului” (1969) este una dintre cele mai cunoscute. În cadrul lui a fost organizată în 7-8 august 1971, în Parcul Ostrov din Călimănești, prima ediție a Târgului olarilor „Cocoșul de Hurez”, care a devenit ulterior Târgul Ceramicii Populare Românești „Cocoșul de Hurez”.

Județul Mehedinți

Pentru Mehedinți, ca și pentru celelalte județe ale Olteniei, principala mențiune în monografiile și alte lucrări din perioada cercetată este că, „prin grija partidului și statului, personal a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu”, „prosperă alături de celelalte, în ritm deosebit, în toate domeniile vieții economico-sociale”⁴³. Transformările județului petrecute în structura economică, socială, politică, culturală au fost, desigur, aceleași⁴⁴. De la perioada 1948-1949, când „viața economică a județului cunoaște un aport însemnat prin unirea meșteșugarilor în cooperative de producție”, s-a ajuns la industrializarea accelerată, apoi la creșterea continuă a gradului de urbanizare a localităților, care „asigură condiții pentru apropierea, în tot mai mare măsură, a vieții locuitorilor de la sate de cea a celor de la orașe”⁴⁵.

„Forțele progresiste din Mehedinți, sub îndrumarea Comitetului județean de partid”, au trecut la reorganizarea vechilor instituții culturale și la organizarea altora noi, orientând activitatea lor „înspre îndeplinirea comandamentelor majore ale acestei perioade de profunde transformări”⁴⁶. Într-un articol apărut în „Severinul liber”, în vara anului 1945, referitor la activitatea artistică, se subliniază: „(...) cele mai multe întreprinderi au câte o echipă teatrală, corală sau de dansuri. Acolo unde nu sînt, se vor forma fanfare și orchestre, precum și școli muncitorești de regie și artă dramatică”⁴⁷. Se consideră meritul incontestabil „al organizațiilor de masă și obștești, îndrumate de Partidul Comunist Român, de a diversifica acțiunea culturală și de a-i imprima un caracter de masă”. O monografie editată în 1981 menționează că mișcarea artistică de amatori mehedințeni „s-a ridicat la impresionanta cifră de peste 2.000 de formații, ce cuprind aproximativ 35.000 de amatori, iar activitatea de creație se desfășoară în peste 600 de cercuri artistice, cu circa 8.500 de membri din rîndul tuturor vîrstelor și profesiilor”⁴⁸.

⁴³ „Mehedinți. Monografie”, în seria „Județele patriei”, București, Ed. Sport-Turism, 1981, p. 89

⁴⁴ În perioada 1 ianuarie 1951 – 19 septembrie 1952, fostul județ Mehedinți desființat a fost arondat regiunii Gorj, iar după septembrie 1952 – regiunii Craiova (ulterior Oltenia), de care a aparținut până la 17 februarie 1968, când a fost reînființat. În locul lui, în 1951 au fost create mai multe raioane (Baia de Aramă, Cujmir, Turmu Severin, Vânju Mare și Strehăia), care n-au respectat strict limitele fostului județ, după cum unele localități mehedințene au intrat în raioanele desființate în 1968 în beneficiul județelor Dolj și Gorj. (Sursa: „Arhivele Naționale la Mehedinți. Semicentenar”, Ed. MJM, Craiova, 2003, p. 21)

⁴⁵ „Mehedinți. Monografie”, în seria „Județele patriei”, București, Ed. Sport-Turism, 1981, p. 159

⁴⁶ Pavel Ciobanu, „Aspecte-cultural-artistice din perioada 1944-1960 în Mehedinți”, în „Mehedinți – istorie și cultură”, vol. I, editat de Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă, Filiala Județeană a Arhivelor Statului, Centrul Județean de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă Mehedinți, Drobeta-Turnu Severin, 1978, p. 330

⁴⁷ „Activitatea cultural-artistică. Monumente și instituții cultural-artistice”, în „Mehedinți. Monografie”, în seria „Județele patriei”, Ed. Sport-Turism, București, 1981, pp. 225-226

⁴⁸ „Mehedinți. Monografie”, în seria „Județele patriei”, București, Ed. Sport-Turism, 1981, p. 231

Între instituțiile mehedintene, un loc important a fost ocupat de Muzeul Regiunii Porților de Fier, inaugurat în prezența lui Nicolae Ceaușescu. Se pare că planul tematic al muzeului a fost dezbătut încă din 1969, însă „a cunoscut discuții contradictorii, ca urmare a influențelor propagandei comuniste”⁴⁹. Muzeul s-a deschis abia la 15 mai 1972, cu Secțiile Istorie și Științele Naturale-Acvariu, completate în 1982 de Secția de Etnografie, care „oferă publicului (...) o imagine de sinteză, de evocare a lumii rurale tradiționale care a existat în județul Mehedinți de la sfârșitul sec. al XIX – lea până în anii '80 ai secolului trecut”⁵⁰.

Cartea de vizită a Mehedințiului a devenit Ansamblul „Izvorașul”, format din dansatori, instrumentiști și soliști, care a reprezentat țara la mai multe manifestări culturale și festivaluri internaționale. De o largă audiență se vor a fi manifestările de masă, precum „Sărbătoarea mărgăritarului” de la Vânju Mare (2 mai) și „Sărbătoarea liliacului” de la Ponoare – „care, anual, se transformă într-o veritabilă paradă a cântecului, dansului și portului popular”. Le erau adăugate „sărbătorile florilor de salcâm, teiului și grâului, pentru cinstirea hărniciei și roadelor muncii”⁵¹. Imaginea de ansamblu a manifestărilor artistice este îmbogățită prin Festivalul-concurs interjudețean „Porțile de Fier – porțile cântecului popular și ale poeziei patriotice românești” (Orșova); Festivalul interjudețean al fluierașilor din Oltenia (Pătulele); Festivalul-concurs interjudețean al cântecului popular de viață nouă „Cîntec nou în Mehedinți” (Severin).

Concluzii

În perioada totalitarismului postbelic, presa, învățământul și cultura au fost instrumentalizate de regimul comunist, devenind mijloace de propagandă ideologică și de control asupra populației. Apare un aparat cultural cu o organigramă complicată, sunt înființate instituții, iar cele vechi fie sunt desființate, fie sunt restructurate și adaptate nevoilor politico-ideologice. Inclusiv cultura populară a fost valorificată în acest scop, segmentul folcloric fiind resemantizat: „Interzicând performarea ritualurilor, reformulând unele componente folclorice, transformând faptele folclorice în spectacole de masă, înlocuind performerii genuini cu grupuri constituite pe criterii artificiale, propaganda comunistă a încercat legitimarea sistemului prin crearea unui model de realitate ce trebuia urmat”⁵².

În procesul de „făurire și dezvoltare a culturii socialiste”, un loc important i-a revenit tradiționalei mișcări artistice de amatori, care, potrivit lui Nicolae Ceaușescu, exprima „participarea democratică a maselor de oameni ai muncii la procesul dezvoltării culturii noi, asigurarea condițiilor de manifestare a talentelor din sânul poporului, posibilitatea valorificării multilaterale a personalității umane”⁵³. Cele mai multe ansambluri, ca și cele mai ample manifestări folclorice au apărut în 1969 – anul „cele de-a XXV-a aniversări a eliberării patriei”.

În perioada 1945-1989, Oltenia a reflectat la nivel „micro” toate transformările profunde ale vieții sociale și culturale, în conformitate cu modelul ideologic impus la nivel național. Județele regiunii au fost supuse unui proces brutal de uniformizare și modernizare forțată. În mediul rural tradițiile locale au fost treptat înlocuite sau reinterpretate în cheia „omului nou”, în timp ce formele autentice au fost descurajate. În orașe mecanismele au fost mai sofisticate, dar scopul a rămas același: modelarea unei societăți uniforme, care să reflecte fidel idealurile comunismului de tip sovietic.

⁴⁹ <https://muzeuldrobetaturnuseverin.ro/scurt-istoric/>, accesat la 16 martie 2025

⁵⁰ <https://muzeuldrobetaturnuseverin.ro/sectia-de-etnografie-si-arta-populara/>, accesat la 16 martie 2025

⁵¹ Elena Catrina, „Peisajul cultural-artistic mehedintean în anii comunismului”, în „Mehedinți – istorie și cultură, vol. III, editată de Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Mehedinți; Dr. Tr. Severin, 1981, p. 19

⁵¹ „Activitatea cultural-artistică. Monumente și instituții cultural-artistice”, în „Mehedinți. Monografie”, în seria „Județele patriei”, Ed. Sport-Turism, București, 1981, p. 22

⁵² Anca Stere Remeta, op.cit., p. 290

⁵³ Nicolae Ceaușescu, „Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste și al comunismului în România”, în „Congresul educației politice și al culturii socialiste”, 4-7 iunie 1976, Ed. Politică, București, 1976, p. 31

BIBLIOGRAPHY:

1. **Arimia, Vasile**, *Gorjul cultural. Secolul XX (1910-1990)*, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu Jiu, 2009
2. **Budeancă, Cosmin; Olteanu, Florentin (coord.)**, *Identități sociale, culturale, etnice și religioase în comunism*, Ed. Polirom, Iași, 2015
3. **Butură, Valentin**, *Etnografia poporului român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978
4. **Coteș, Petre V.; Urucu, Veselina**, *Județul Olt*, volum în seria „Județele patriei” editată sub egida Institutului de Geografie, Editura Academiei R.S.R., București, 1975
5. **Deaconu, Gheorghe**, *Patrimoniul documentar al culturii tradiționale din Vâlcea. 1968-2008*, Editura Patrimoniul, Râmnicu Vâlcea, 2008
6. **Denize, Eugen**, *Propaganda comunistă în România (1848-1953)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011
7. **Enache, Ștefan; Pleșa, Teodor**, *Zona etnografică Dolj*, București, Editura Sport-Turism, 1982
8. **Eretescu, Constantin**, *Știma apei. Studii de mitologie și folclor*, Editura Spandugino, București, 2022
9. **Gherghe, Otilia**, *Centenar Muzeul Olteniei*, Editura Antheo, Craiova, 2015
10. **Ionescu, Ghiță**, *Comunismul în România*, Editura Litera, București, 1994
11. **Ispas, Sabina; Coatu, Nicoleta (coord.)**, *Etnologie românească (Tradiție. Cultură. Civilizație)*, Editura Academiei Române, București, 2018
12. **Kideckel, David A.**, *Colectivism și singurătate în satele românești. Țara Oltului în perioada comunistă și în primii ani după Revoluție*, Editura Polirom, Iași, 2006
13. **Marian-Bălașa, Marin**, *Muzicologii, etnologii, subiectivități, politici*, Editura Muzicală, București, 2011
14. **Morar, Ioan T.**, *Fake news în Epoca de Aur*, Editura Polirom, Iași, 2020
15. **Mușlea, Ion**, *Bibliografia folclorului românesc. 1930-1955*, Editura Saeculum, București, 2003
16. **Negrici, Eugen**, *Literatura română sub comunism*, Editura Polirom, Iași, 2019
17. **Stoica, Georgeta; Ilie, Rada**, *Zona etnografică Olt*, București, Editura Sport-Turism, 1986
18. **Șerban, Al. Doru**, *Din Gorj. Articole, studii, cercetări*, Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2008
19. **Șercan, Emilia**, *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă*, Ed. Polirom, 2015
20. **Vasile, Cristian**, *Literatura și artele în România comunistă. 1948-1953*, Ed. Humanitas, 2010
21. **Vasile, Cristian**, *Politicile culturale comuniste în timpul regimului Gheorghiu-Dej*, Editura Humanitas, București, 2011
22. *** *Arhivele Naționale la Mehedinți. Semicentenar*, Ed. MJM, Craiova, 2003
23. *** *Din viața artistică a Doljului*, broșură a Comitetului pentru Cultură și Artă Dolj, 1969
24. *** *Mehedinți – istorie și cultură*, vol. I și vol. III, editate de Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă, Filiala Județeană a Arhivelor Statului, Centrul Județean de Îndrumare a Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă Mehedinți; Drobeta-Turnu Severin, 1978
25. *** *Mehedinți. Monografie*, în seria „Județele patriei”, Editura Sport-Turism, București, 1981

26. <https://adevarul.ro/stiri-locale/slatina/truda-facerii-unui-muzeu-cum-a-fost-desfiintata-2167271.html>
27. <https://antropedia.com/sfertulacademic/alexandru-iorga/>
28. <https://biblioteca-digitala.ro/?volum=23669-buridava-studii-si-materiale-buridava--xvi-2022>
29. <https://www.cniptcaracal.ro/index.php?page=festivalul-international-de-folclor-national-calusul-romanesc>
30. <https://icsu.ro/istoric/>
31. <https://mariatanase.ro/estivalul-concurs-national-al-interpretilor-cantecului-popular-romanesc-maria-tanase-editia-i-28-mai-01-iunie-1969/>
32. <https://www.mjolt.ro/muzeul-olt/articole/despre-noi>
33. <https://muzeuldrobetaturnuseverin.ro/sectia-de-etnografie-si-arta-populara/>
34. <https://revistatransilvania.ro/profesionisti-contra-amatori-false-naratiuni-si-mize-politice-despre-cantarea-romaniei/>